

L'Empaitafocs

Castellbisbal

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Nucli urbà de Castellbisbal (08755 Castellbisbal)
Emplaçament Nucli urbà de Castellbisbal

Coordenades:

Latitud: 41.47492
Longitud: 1.98051
UTM Est (X): 414877
UTM Nord (Y): 4591981

Classificació

Número de fitxa 08054-63
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Manifestació festiva
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Ús actual: Lúdic
Titularitat Pública
Fitxes associades:
[Festa Major d'Estiu](#)
Autoria de la fitxa Raquel Valdenebro Manrique
Data de registre de la fitxa: dv., 08/07/2011 - 02:00

Descripció

Un dels actes centrals de la Festa Major d'estiu és l'empaitafocs. Per explicar aquest acte, el grup de diables i Potafocs va crear una a l'entorn del bestiar del correfoc una llegenda que relacionava la població amb les tradicionals llegendes a l'entorn del Pont del Diable. A partir d'aquí, apareixen diferents personatges:

L'empaitafocs és encarnat pel diable Major, amo i senyor de la festa. Altre personatge és en Danissei, imatge totèmica a la qual es ret homenatge. Dóna fe de la ubicació del Diable a la vial de Castellbisbal. Els Diables, deixebles del personatge. Els formen un grup de 30-35 diables, que s'encarreguen de portar llum en forma de foc al poble amb les seves espurnes. És el Cap de la Vila quan no tim El Personatge. La Cuca, que és la bèstia creada pel poble per celebrar la festa, comparteix protagonisme amb el Diable, ja que Cuca i Diable ballen junts i espurnegen. La Cuqueta, creada pels nens del poble, amb les mateixes finalitats que la Cuca. Els Atabalats, que són els grup de músics que amb els seus sons atreuen els vilatans a l'Empaitafocs per ser purificats i batejats. Els Capsigranys, que són les 7 fills de la masovera que van entabanar el Diable. De la seva mare, però no en sabem res. Els Capsigranys tenen l'empenta dels 7 dies de la setmana i ballen a la plaça del Joc. Són la humanització de l'Empaitafocs. Els Aiguaders, que són els veïns que des dels, balcons i finestres tiren i ruixen amb aigua els participants de l'Empaitafoc. Els forasters, que són els amics de les bèsties que El Personatge convida cada any a celebrar l'Empaitafocs. Els moviments i esdeveniments de l'empaitafoc són els següents: Inici de l'Empaitafoc: amb l'arribada al poble del Personatge s'inicia la Festa. Aquest ve acompanyat dels Diables. Arriba pel carrer Sant Mateu provinent del torrent de Pegueres, on habitualment s'amaga. La Comunió: simbolitza el pacte amb el Diable, anteriorment signat amb sang, ara begut amb vi, imitant la litúrgia cristiana. Últimament es convida també el poble a veure i compartir el mateix porró, d'aquesta manera la voluntat de celebració oberta a tothom queda manifestada. Les Parades: Actualment hi ha quatre parades, que pugen d'intensitat a mida que avança l'Empaitafoc. És una mostra d'estimació dels veïns cap a la Festa, convidant a vi i galetones. Les parades són a Cal Madisson, Cal Valent, Cal Meliton i Can Pixa. La Trempada: és el moment en què els mossos alcen la seva cuca per purificar tots els vilatans i vilatanes que s'ho miren des de la barana. La Teta: és el moment en què els Diables, prenent la forma de teta, reten homenatge a la maternitat. La Tita: és el moment en què els Diables, prenent la forma de tita, reten homenatge a la paternitat. El Ball de Cal Meliton: és l'inici del final de l'Empaitafoc. Un cop farts i tips, després de la tercera Parada, el Cap encén el seu gran ceptre que, junt amb la música i el foc, fa ballar i bellugar tothom. El Salt de Cuques: s'efectua al final de l'Empaitafoc, a la Bassa. Les dues cuques ballen davant del Personatge i el poble. Simbolitza la Festa i la joia del moment. El Merder: és el final. Tot el poble en ple festeja amb El Personatge, la Cuca i la Cuqueta, el Cap, els Diables i els Forasters la fi de l'Empaitafoc. La festa s'allarga fins que es diu: Prou!! El Salt de l'Empaitafoc: ball que s'efectua a la plaça de l'Església per continuar la Festa. Acostuma a començar un cop acabat el Merder. La Saliera deis Capsigranys: és el ball dels 7 fills de la masovera. Es té constància que ells, tot i la música de la plaça, tenien ganes de fer el seu ball en un lloc diferent. Per això enguany, recuperem aquesta dansa a la plaça del Joc. Aquí, cada Capsigrany balla el ball de la masovera envoltat de gent. Mica en mica, cada Capsigrany és acompanyat per un altre, fins que acaben tots set ballant. La ballera s'acaba amb foc i música.

Observacions:

Diu aquesta llegenda que una vegada el Diable veient-se ensarronat per una masovera que vivia vora el riu, va fugir muntanya amunt, amagant-se als boscos i serres de Can Coromines i Can Nicolau de Baix. Els castellbisbalencs, homes i dones de seny, varen acollir-lo, primer amb cautela, però després amb simpatia i bones maneres. El Diable agraït com estava va tenyir tot el terme d'una terra meravellosa, la coneguda Terra Vermella. Aquest era el seu territori. D'aquesta manera, a tots els habitants de Castellbisbal que caminessin pels camins i corrioles del terme se'ls quedarien les potes-roges. D'aquí el mot que encara mantenim. El Diable, només amb un cop d'ull, identificava els potes-roges, i sabia en tot moment que aquests eren els seus amics i amigues. Però això no és tot, alhora servia perquè aquests fossin reconeguts entre els seus veïns de Martorell, Molins, El Papiol, Sant Andreu, Rubí, Terrassa, etc. Ningú no gosava discutir o barallar-se amb un pota-roig per no caure en desgràcia, ja que tothom temia que el Diable llencés damunt seu qualsevol terrible maledicció. Tots els actes han estat musicats per Oriol Pidelaserra amb peces creades especialment per als diferents balls i danses de l'Empaitafocs. La música recrea un ambient sinistre amb l'arribada dels dimonis, al·ludint a l'arribada de l'aigua i de la llum elèctrica al poble. La coreografia ha estat creada per Sergi Tomé.

Història

Aquesta activitat fou creada per grup de Diables i Potafocs de Castellbisbal. Des del 1979 aquestes entitats duïen a terme el correfoc de la Festa Major, però a partir del 1993 van optar per dotar-lo de contingut i estructurar-lo. Va néixer així tota l'actuació de l'Empaitafoc. Des d'aleshores s'ha convertit en un dels actes centrals de la festa major d'estiu. Al 1994-1995 van ser creats els capcigranys. El mural de la Barana del carrer Pi i Margall commemora i homenatja l'acte de l'Empaitafoc i tot el que aquest element ha significat per a la cultura popular de la vila.

Bibliografia

AA.DD. (2001) "Presentació del disc Músiques de Castellbisbal" a Ben Viure. Butlletí dels Amics i Amigues del Museu. Gener de 2001. Castellbisbal. FONTALBA J. (1965) La leyenda del Pont del Diable. Rev. Plaza de Cataluña núm 29, pàg 28-30. Barcelona.